

Yhteenveto hankkeiden toiminnasta ja viestinnästä

Energiatehokkuuden valtakunnallinen koordinaatiohanke
ProAgria Keskusten Liitto, Maarit Kari

Energiatehokkuuden koordinaatiohankkeessa tehtiin kysely hankkeiden toiminnan muodoista, tavoitteista, kohderyhmistä ja viestinnästä lähetettiin kesällä yli sadalle vastaanottajalle. Vastauksia saatiin 46 kpl. Kyselyjä lähetettiin 110 kpl. Useimmille vastaanottajille soitettiin asiasta ennen lähettämistä. Vastaamatta jättäneille lähetettiin myös muistutusviesti.

Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa hankkeiden toiminnallista muotoa, kohderyhmiä ja viestintää.

Kyselyyn vastanneet hankkeet

Hankkeet, joiden osalta kyselyyn vastattiin

- Biopooli
- KierRe
- Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa (KierRe)
- Energia Tehokkaasti Hämeessä
- Energiatehokkuudesta kilpailukykyä maaseudulla
- Liikennebiokaasua Pohjois-Karjalaan esiselvityshanke
- Ravinne- ja energiatehokas maatila
- Ilmastoviisaita ratkaisuja maaseudulle
- Teholanta
- Bio4Eco
- Kohti öljyvapaata ja vähähiilistä Pohjois-Karjalaa
- Tuottava hajautettu lähienenergia- Energiaplus
- Oulun Seudun BiotalousLeader
- Informaatiomuotoilulla maaseudun uusiutuvan energian mahdollisuudet esille
- Kohti vähähiilisiä kyliä
- EnergiEffektivisering av Byggnader i Arktiska Kommuner (EEBAK)
- Lantaurakoitsijat ravinteiden kierrättäjiksi (LAURA)
- HevosWoima - Esiselvitys Etelä-Savon hevostalouden materiaalivirtojen hyödyntämisestä uusiutuvana energiana
- Energiatehokkuuden edistäminen eteläsavolaisissa pk-yrityksissä - Etevät
- Arktinen biotalous
- Metsäenergian mahdollisuudet Kaakkois-Suomen biotaloudessa
- Hajautettu energiantuotanto maatiloilla Etelä-Savossa
- LEAP-Lapin AMK:n energia-alan toimenpideohjelma
- Maaseutuklusterin viestintä
- SÄRMÄ - Sähkön mikrotuotannon ja älyverkkojen toimintaympäristö
- Vihreän kasvun mahdollisuus
- Nastolan energiaekosysteemi ja teolliset symbioosit
- Biotalouskilta -eteläpohjanmaan osaajaverkosto hanke
- hevosvoimia hevosennannasta
- Biobisnestä Pirkanmaalle
- Valkuaisosaamiskeskuksesta ratkaisuja Hämeen valkuaisomavaraisuuteen
- Ravinteet pellossa vaan ei vesistöön
- SECURE - Smarter Energy Communities in Northern and Arctic Regions
- 5E Kylät - vähähiiliset yhteisöt
- Crebio

- Metsäenergian mahdollisuudet
- Hely
- Hevosvoimia Hevoslannasta
- Energiapuusta yrittäjyyttä biotalouteen kaakkois-Suomessa
- Ravinnerenki
- Lantalogistiikka
- KierRe/Kuopio
- HELMET - hevoslanta menestystarinoiksi -kärkihanke
- Yhteistyöllä synergiaa ja kannattavaa energiantuotantoa
- Resurssitehokas Maanosaja
- Lähienergialla omavaraisuuteen

Vastaajaorganisaatioita olivat

- Jyväskylän amk
- Oulun ammattikorkeakoulu Oy
- Lapin ammattikorkeakoulu
- SeAMK
- Xamk Oy
- HAMK
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- Savonia
- Lahden ammattikorkeakoulu
- Navitas Kehitys Oy
- ProAgria Etelä-Suomi ry
- ProAgria Keskusten Liitto
- ProAgria Pohjois-Karjala
- ProAgria Etelä Savo
- ProAgria Oulu / Maa- ja kotitalousnaiset
- Luonnonvarakeskus, Luke
- TTS Työtehoseura
- Forest Science and Technology Centre of Catalonia
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Iin Micropolis Oy
- Maaseudun Sivistysliiton Pohjois-Karjalan aluejärjestö ry
- Lapin liitto
- Kehittämisyhdistys SILMU ry
- Lahden hevosystäväinseura ry
- Suomen metsäkeskus
- ERNACT (Irlanti)
- Maaseudun Sivistysliitto
- Jokimaan ravikeskus
- Envitecpolis Oy

Tavoitteet

Hankkeiden tavoitteita pyydettiin kuvaamaan tiiviisti. Tavoitteet olivat erittäin tiivistetysti uusiutuvan energian tuotannon ja energiayrittäjyyden edistäminen, Biokaasun tuotannon ja kannattavuuden parantaminen, ravinteiden ja materiaalien kierrätys ja tehokas käyttö, kansalaisten ja viljelijöiden sekä kuntapäätäjien valmentaminen vähähiilisyteen sekä tuottaa ja rakentaa erilaisia koulutus- ja vuorovaikutusympäristöjä.

Tavoitteet on toimitettu aiheittain seuraavasti:

Energian tuotanto, energiayrittäjyys

- Metsäbiomassoihin perustuvan terminaalitoiminnan kannattavuuden parantaminen, uuden liiketoiminnan löytäminen, terminaalitoiminnan kehittäminen ja varastoinnista suurissa kasoissa aiheutuvien riskien (kuiva-aine tappiot, itsesytyminen) pienentäminen
- Kotimaisen polttoaineen kilpailukyyn parantaminen ja edelleen tuotantoketjussa toimivien PK – yritysten kannattavuuden parantaminen
- Korkean lisäarvon puupohjaisiin tuotteisiin keskittyvän T&K&I toiminnan edistäminen
- edistää uuden energiayrittäjyyden käynnistymistä koko bioenergia ketjuun, selvittää jalostetun metsäenergian markkinoita Suomessa ja vientimahdollisuuksia.
- Edistää haja-asutusalueiden ja kuntakeskusten uusiutuvan ja paikallisen energian käyttöä ja luoda työtä sekä hyvinvointia. Korvata fossiilisia energialähteitä paikallisilla kilpailukykyisemmällä vaihtoehdoilla.
- Tavoitteena on Etelä-Savon alueen energiaomavaraisuuden lisääminen edistämällä uusiutuvien energiamuotojen tuotantoa ja käyttöä maatilamittakaavan laitoksissa.
- Selvittää metsäbiomassaa hyödyntävän pienen kokoluokan älykkäiden CHP-ratkaisujen mahdollisuudet Etelä-Savon alueella maatilaympäristöissä ja suunnitellaan selvityksen pohjalta pilottiratkaisu/-ratkaisuja.
- Biotalousalalla toimivien vanhojen ja uusien yritysten biotalousaiheisten innovaatioiden vahvistaminen verkostoyhteistyöllä
- turvata harvaan asuttujen alueiden energiansaantia energiatehokkuutta parantamalla ja uusiutuvan energian käyttöä lisäämällä
- tiedotta myös uusista, biolämpökeskuksia koskevista päästövaatimuksista sekä mitä toimenpiteitä määräykset edellyttävät.
- lisätä uusiutuvan energian sekä eloperäisten lannoitteiden tuotantoa ja alan investointeja Etelä-Savossa

Biokaasu

- Liikennebiokaasun julkisen kysynnän selvittäminen mm. Pohjois-Savossa.
- Maatilojen ja keskitetyn biokaasulaitoksen ja metanolin jalostuksen muodostaman kokonaisuuden (ekosysteemin) suunnittelu, Lannan ravinteiden (P ja N) tehokkaampi kierrätys ekosysteemin sisällä. Korvata fossiilisia polttoaineita ja vähentää ympäristöhaittoja.
- Löytää malli liikennebiokaasun tuotannolle ja jakelulle Pohjois-Karjalaan

Uusiutuva energia ja tuotantopanokset

- Biomassan tuotantoketjujen tehostaminen ja hyötykuorman määrän kasvattaminen tuotantoketjussa.
- Myötävaikuttaa uusiutuvan energian osuuden ja paikallisten energialähteiden käytön lisääntymiseen, materiaalitehokkuuden kasvattamiseen sekä ilmastomyönteisen päätöksenteon juurruttamiseen osaksi kuntastrategioita.
- Siipikarjan lannan tehokas hyödyntäminen sekä ympäristön kannalta kestävästi että taloudellisesti kannattavasti.
- Lannan ravinteiden kierrätyksen tehostaminen lantalogistiikkaa kehittämällä ja toimivia yhteistyöverkostoja muodostamalla.
- Hevoslannan alueellisen energiahyödyntämisen ja käsittelyn mahdollisuuksien selvittäminen Etelä-Savossa.
- Tietoa sekä alueen hevosyrittäjille että energiantuotantolaitoksille hevoslannan energianhyödyntämisen mahdollisuuksista sekä hevoslihan hyödyntämisestä.
- tehostaa ravinteiden kierrätystä ja resurssitehokasta käyttöä maataloudessa sekä pienentää vesiin päätyvää ravinnekuormaa.

Energiatehokkuus

- Edistää energiatehokkuuden parantamista sekä uusiutuvaan energiaan siirtymistä Kanta- ja Päijät-Hämeen maaseudulla.
- Etsiä yritysille pilottikohteita energiatehokkuuden lisäämiseen, uusiutuvien ratkaisujen hyödyntämiseen ja kasvihuonepäästöjen vähentämiseen ja luoda näin edelläkävijämarkkinoita.
- Parhaiden rakennusten energiatehokkuus käytänteiden jakaminen pohjoisten alueiden kuntiin.
- Energiatehokkuuden edistäminen pk-yrityksissä, luoda käytänteitä energiatehokkuuden parantamiseksi ja lisätä tietoisuutta uusiutuvista energiamuodoista.
- Edistää yritysten energia- ja materiaalisäästöä sekä uusiutuvien energialähteiden käyttöä.
- Kustannustehokkaita ratkaisuja viljantuottajille ja kasvihuoneyrittäjille

Vuorovaikutus, koulutus, yhteistyö

- Lisätä tiedonkulkua ja vuorovaikutusta kehittäjien välillä ja kehittäjille, jakaa hyviä käytäntöjä, tukea uusiutuvan energian käyttöä, lisätä toimijoiden ja maaseutuohjelman vaikuttavuutta
- Rakentaa ravinne- ja energiatehokasta maataloutta edistävä oppilaitosten ja opetusmaatilojen verkosto.
- Ravinne- ja energiatehokkuuteen keskittyvän virtuaalisen oppimisympäristön rakentaminen.
- Verkoston toiminnan vahvistaminen ja pysyvien yhteistyökäytäntöjen luominen eri toimijoiden välillä sekä opetusmaatilojen mallitilakäytäntöjen kehittäminen.
- Teemoihin liittyvien tietopakettien syventäminen ja materiaalin käsitteleminen ja työstäminen verkossa julkaistavaan monimediaiseen muotoon
- Yhteisen opetuskokeilun suunnittelu.
- Edistää uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä Hämeen maaseudulla tuottamalla konkreettista ja helposti ymmärrettävää tietoa aiheesta.
- Tuoda toimijoita yhteen yli organisaatio- ja yritysrajojen keskustelemaan kehityksen edessä olevista pullonkauloista, ratkomaan haasteita yhdessä ja kehittämään lappilaista maaseutua.
- Laatia lappilaisten toimijoiden tarpeisiin ja alan luomiin mahdollisuuksiin perustuva Lapin ammattikorkeakoulun energia-alan toimenpideohjelma, jonka avulla Lapin ammattikorkeakoulu

pystyy tukemaan ja tehostamaan uusituvan energian käytön lisäämistä ja kehittämistä sekä energiatehokkuuden parantamista lappilaisissa yrityksissä ja julkisorganisaatioissa.

- Kehittää Maaseutuklusterille viestinnän ja koordinaation toimintamalli koota yhteen uusia Maaseutuklusteriin liittyviä maakunnallisia palveluita, tuotteita ja toimintakonsepteja sekä viestiä niistä laajalle toimijaverkostolle, viestiä uusista liiketoimintamahdollisuuksista
- mahdollistaa uusien yritysten syntyminen Lapin maaseudulle innostavan viestinnän ja koordinaation avulla
- Kehittää osallistujien tietämystä uusiutuvasta energiasta ja sen tuotannon rahoitusmahdollisuuksista
- sähkön mikrotuotannon, älykkäiden sähköverkkojen ja saarekekäytön toimintaympäristön (TKI- ja koulutusympäristö) tarkentaminen
- tiedottaa alueen yrityksiä ja asukkaita siitä, mitä biotalous voi pitää sisällään sekä innostaa ideoimaan ja tunnistamaan tämän alueen mahdollisuuksia.
- Suomen biotalousstrategian toteuttaminen ja uusiutuvan energian käytön edistäminen maakunnissa.
- luoda vahvaan luonnonvaraosaamiseen perustuva Valkuaisosaamiskeskus
- Tarjota tietoympäristöä ja kouluttautumismahdollisuuksia verkkosivupalveluna

Ilmasto ja vesistö

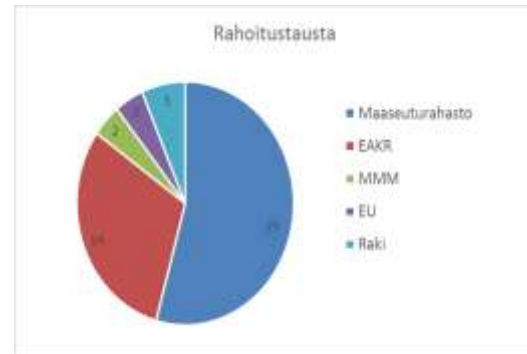
- Edistää maaseudun tarpeista lähtevää ilmastotyötä, sekä ilmastonmuutoksen hillintää että ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumista.
- sisällyttää biotalous maakunnan ohjelmiin ja strategioihin
- edistää (erityisesti Pohjois-Karjalassa) muutosta kohti fossiilisesta öljystä vapaata, uusiutuvalla energialla yliomavaraista maakuntaa
- vauhdittaa kuntia ja yrityksiä energiatehokkuuden lisäämiseen, uusiutuvien ratkaisujen hyödyntämiseen ja kasvihuonepäästöjen vähentämiseen,
- vähentää merkittävässä määrin fossiilisen energiankäyttöä ja kasvihuonekaasupäästöjä kohdekiinteistöissä
- kannustaa ja motivoida kaikkia maakunnan kuntia mukaan yhteiseen ilmastotavoitteeseen
- synnyttää kysyntää ja tarjontaa vähähiilisyttä edesauttaville uusille ja innovatiivisille cleantech tuotteille, -ratkaisuille ja menetelmille kuntien julkisissa hankinnoissa
- käynnistää kylittäin konkreettisia, vähähiilisyttä edistäviä kokeiluja

Yhteistyö

Hankkeissa tehdään paljon yhteistyötä. 56 prosenttia vastaajista nimesi vähintään yhden hankkeen, jonka kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Selkeimmän yhteistyökumppanin muodosti Pohjois-Karjalan Kohti Öljyvapaata Pohjois-Karjalaa-hanke, joka alueellisesti koordinoi tehokkaasti maakunnan hanketoimintaa. Myös Lapin liiton Maaseutuklusteri Lapin läänissä on toinen, vahvasti alueellista toimintaa koordinoiva hanke.

Hankkeiden rahoitustausta oli pääosin Maaseuturahasto, mutta rakennerahastoista rahoitettuja hankkeita oli myös huomattava määrä. Maaseuturahaston rahoittamien hankkeiden budjetti oli keskimäärin 196 000 euroa ja rakennerahaston hankkeissa 126 000 euroa.

Vastanneiden hankkeiden yhteenlaskettu budjetti on noin 17,5 Miljoonaa.

Hankkeiden kohderyhmät

Hankkeiden kohderyhmänä oli pääsääntöisesti maaseudun yritykset. Myös maa- ja metsätalousyrittäjät mainittiin lähes joka toisessa hakkeessa. Asukkaita ja kuluttajia oli kohderyhmänä kolmannessa hankkeista. Monet hankkeet palvelivat samanaikaisesti kuntia ja muita julkisia organisaatioita ja samanaikaisesti kohderyhmänä olivat kuluttajat.

Vain reilussa kymmenessä prosentissa kohderyhmäksi mainittiin energianeuvojat.

Hankkeiden toiminta ja viestintä

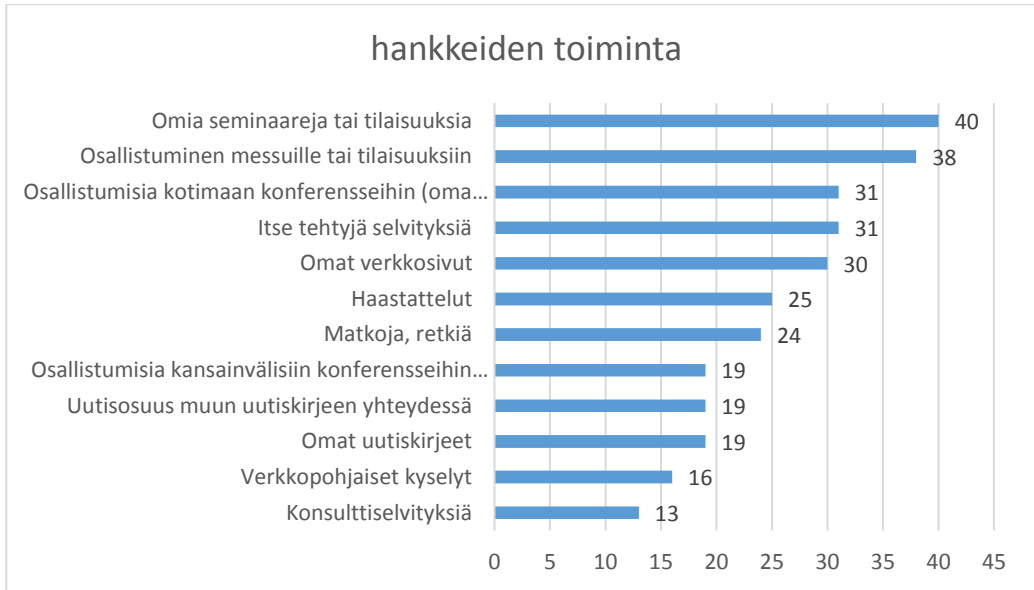
Hankkeen toiminnassa korostui tilaisuuksien järjestäminen ja niihin osallistuminen. Lähes kaikilla hankkeilla oli omia tilaisuuksia. Lisäksi hakkeissa tehtiin paljon erilaisia selvityksiä, joissa on laskettu erilaisia potentiaaleja. Aineistoa on kerätty myös haastatteluilla yli puolesta hankkeissa. Joka kolmannessa hankkeessa on tehty verkkopohjaisia kyselyjä.

Noin 2/3 hankkeista on oma kotisivu.

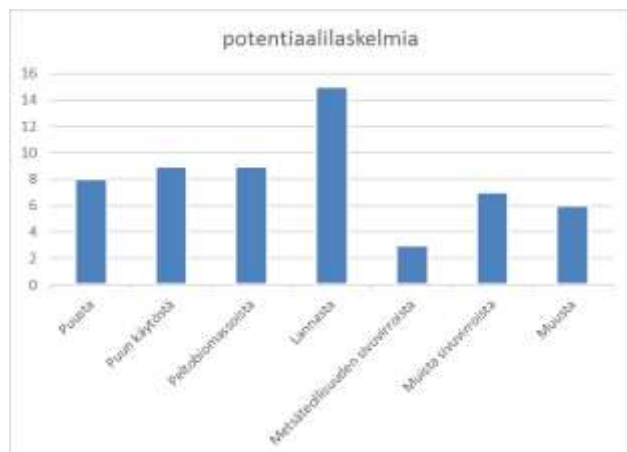
Hankkeiden toiminnasta viestittiin omalla uutiskirjeellä tai uutisosuudella muun

uutiskirjeen yhteydessä yhteensä 38 hankkeessa 46:sta. Lisäksi hankkeilla oli omia fb-ryhmiä tai -sivuja.

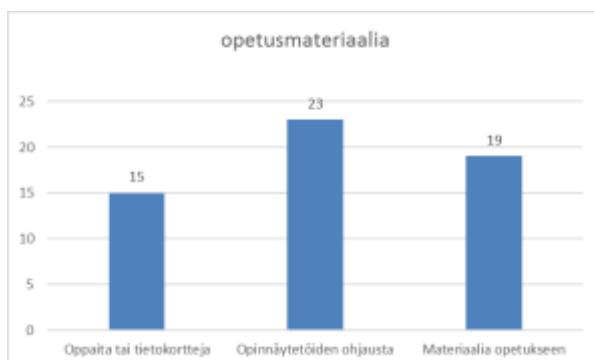
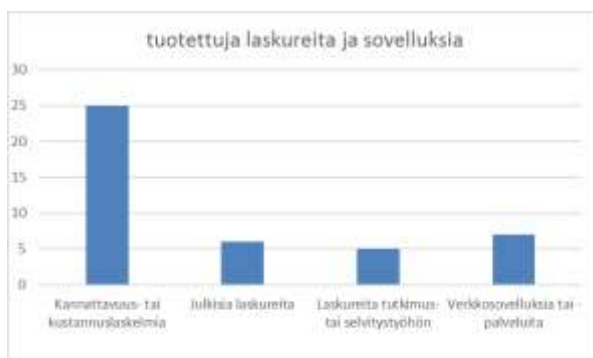

Hankkeiden selvityksissä oli erittäin yleistä tehdä erilaisia potentiaalilaskelmia. Erityisesti potentiaalilaskemia tehtiin biokaasuun liittyvissä hankkeissa sekä metsäbiotalouteen liittyvissä hankkeissa. Joka kolmannessa hankkeessa tehtiin potentiaalilaskelmia lannasta.

Lisäksi hankkeissa laskettiin talouslukuja ja tuotettiin erilaisia laskureita tai verkkopalveluja laskentaa varten. Yli puolessa hankkeista tehtiin kannattavuuslaskelmia, mikä sopii hyvin sen suhteen, että yleisin kohderyhmä oli yritykset.

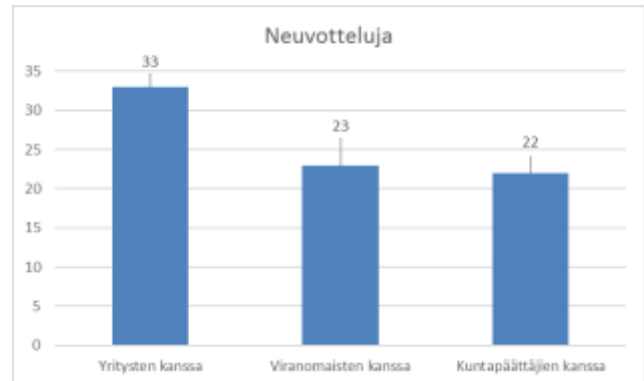
Ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset ovat suurin hanketoimijaryhmä. 15 hankkeessa tuotettiin oppaita tai tietokortteja ja joka toisessa hankkeessa oli mukana opinnäytetyön ohjausta. Hankkeet ovat

myös tyypillinen ympäristö opinnäytetyön havaintoaineiston keräämiseen. Materiaaleja opetukseen tuotettiin

Hankeissa oltiin vuorovaikutuksessa erityisesti yrittäjien kanssa. Myös viranomaisten kanssa käytiin neuvotteluja mm. lupaprosesseihin ja rahoitukseen liittyvistä asioista.

Esimerkkejä muusta toiminnasta

- osallistumista kuntaorganisaation suunnitteluun ja budjettipäätöksiin sekä seutukohtaiseen suunnitteluun
- neuvontaa ja ohjeistusta kuntapäättäjäille ja kouluihin
- pilotointeja kierrätyksestä, ruokahävikistä, vuotovesistä yms.
- Hankittu kuntakatselmuksia teetetty erilaisia esiselvityksiä
- Kokeiluja biokaasulla, kiinteillä polttoaineilla, kerääjäkasveilla, lannoitteilla, vesiensuojelutoimenpiteillä
- mittauksia energiankulutuksesta, kompostoinnista, lannan levityksestä
- verkkoluentoja
- pellonpiennarpäiviä
- ammattiartikkeleita
- tieteellisiä artikkeleita
- polttotestejä
- ympäristövaikutusten arviointia
- kiinteistöjen energiakatsauksia ja toimenpide-ehdotuksia
- koottu hyviä käytäntöjä
- tehty infograafeja ja erilaisia viestinnällisiä välineitä
- sparraustilaisuuksia
- tiivistetty oppilaitosten yhteistyötä
- jalkautettu kampanjoita kuten energiansäästöviikko
- kursseja, työpajoja

Terveisiä rahoittajille

Hanketoimijoilta kysyttiin vielä terveisiä rahoituspäätösten tekijöille. Vastauksissa nostettiin esille joitain onnistumisia ja yleisempiä kommentteja.

- ProAgrian tulisi olla mukana omalta osaltaan koko ruokaketjun kiertotaloudessa. Pääravinteiden P ja N kiertotalouden parantaminen kotieläintiloilla ja toisaalta maan kasvukunnon ja ravinteiden pidätyskyvyn parantaminen viljatiloilla olisivat oleellisia asioita.
- Harmillista, että EAKR -rahoitus ei ole mahdollinen yleishyödyllisille hankinnoille (sähköautojen latauspisteille, sähköpyörille jne.)

- Valtakunnallisten hankkeiden arviointiraportissa toivotaan parempaa tulosten kertomista. Tulosten arvioiminen muissa kuin investointihankkeissa on mielestäni kuitenkin vaikeaa. Esimerkiksi ilmastonmuutokseen varautumiseen maataloilla vaikuttaa todella moni asia, kannattavuudesta, viljelykierrosta ja kaikista eri lähteistä saaduista tiedoista alkane.
- Hevosen lannasta on tuotettu hankkeissa hyödyllistä tietoa, mitä ei aikaisemmin ole ollut julkisesti saatavilla. Hankkeen tuloksia on hyödynnetty laajasti myös muissa saman aihepiirin hankkeissa.
- Energiatehokkuuden mittaamisessa on tärkeää viestiä energian säästön lisäksi myös taloudellisesta säästöstä, se puhuttelee yrittäjiä paremmin.
- Rahoitusta tarvitaan enemmän konkreettisten investointien rahoittamiseen.
- Hyvä ja tarpeellinen hanke, josta saa asiantuntemusta ja tietoa. Suuret kiitokset hyvästä yhteistyöstä!
- laaja tiedonvälitys ja yritys- ja yritysryhmäkohtainen neuvonta ja opastus on hyvä formaatti, esimerkkinä HELMET -hanke.
- Yske -toimintamuoto (yritysryhmähanke Etelä-Savossa) on ollut hyvä ja tämän hyvän käytänteen levittämistä muualle Suomeen kannattaa harkita vakavasti.